

วิชชุดา เนียรประดิษฐ์ 2550: ละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา : กรณีศึกษา คณะเจ็ดจ้าวเด่น
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีชาติพันธุ์วิทยา) สาขาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา ภาควิชาศิลปนิเทศ
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ปัญญา รุ่งเรือง, Ph.D. 234 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีวิจัยทางดนตรีชาติพันธุ์วิทยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาประวัติความเป็นมา รูปแบบ ขั้นตอน พิธีกรรม ดนตรีและบทเพลงที่ใช้ในการแสดงละครชาตรีคณะ
เจ็ดจ้าวเด่น

การวิจัยพบว่าละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประวัติความเป็นมามากกว่า 90 ปี โดยพัฒนามา
จากพวกละครที่ย้ายถิ่นฐานจากนครศรีธรรมราช พิธีกรรมที่พบคือ การปลุกโรง การตั้งเครื่องสังเวศ การบูชาครู
การโหมโรง การร้องประกาศหน้าบท การรำถวายมือ การร้องเชิญครู การรำซัดเบิกโรง การลาเครื่องสังเวศ และ
การลาโรง

ละครชาตรีคณะเจ็ดจ้าวเด่นก่อตั้งมาเป็นเวลากว่า 50 ปี หัวหน้าคณะคือ นายจะเด็จ สาสาร มีจำนวน
นักแสดงและนักดนตรีรวม 22 คน รูปแบบการแสดงละครชาตรีผสมละครพื้นทาง และลิเก ลำดับขั้นตอนและ
พิธีกรรมเริ่มจากการผูกโรง การตั้งเครื่องสังเวศ การบูชาครู การโหมโรง การรำถวายมือ การจับเรื่องแสดง การ
ลาเครื่องสังเวศก่อนเที่ยง และบ่ายเริ่มทำการโหมโรงและจับเรื่องแสดงต่อ

บทเพลงประกอบการแสดงมี 3 ประเภท คือ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ และเพลงร้อง ซึ่งเพลงร้อง
เป็นเพลงที่มีลักษณะแบบร้องรับ อัตราจังหวะสองชั้น มีท่วงทำนอง (Melodic contour) หลากหลายทั้ง
แบบต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ท่วงทำนองที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ท่วงทำนองต่ำลงเรื่อย ๆ และ
ท่วงทำนองที่ไม่ค่อยขึ้นลง ส่วนลักษณะการประสานทำนองต่างกันแต่ขึ้นอยู่กับทำนองหลักเพียงทำนองเดียว
(Heterophony) บทกลอนที่นำมาร้องประกอบการแสดงละครชาตรีที่พบส่วนใหญ่ มีลักษณะฉันทลักษณ์ที่เป็น
อิสระไม่ยึดตามแบบแผนของกลอน และผู้แสดงมักจะร้องค้นตามความคิดโดยไม่คำนึงถึงแบบแผนการ
ประพันธ์ วงดนตรีที่ใช้เป็นวงปี่พาทย์ชาวบ้านที่ไม่ยึดถือตามแบบฉบับ